

Rundskriv 2022-57

Dato: 01.09.2022

Erstatter rundskriv: 2021-25

Tidligpensjon i reindriften - kommentarer til regelverk

Innhold

Innledning.....	2
Oversikt over endringer	2
§ 1. Formål.....	3
§ 2. Virkeområde	3
§ 3. Definisjoner	3
§ 4. Overdragelse og avvikling.....	4
§ 5. Varighet i næringen.....	5
§ 6. Aldersgrense.....	6
§ 7. Referanseinntekt	6
§ 8. Inntektskrav for å utløse enbrukerpensjon.....	7
§ 9. Tilleggskrav for å utløse tobrukerpensjon.....	8
§ 10. Deling av tobrukerpensjon	9
§ 11. Samordning og avkortning.....	9
§ 12. Innsending og behandling av søknader	10
§ 13. Beregning og utbetaling av tidligpensjon.....	11
§ 14. Forhåndstilsagn.....	12
§ 15. Satser	12
§ 16. Kontroll	13
§ 17. Etterbetaling og tilbakebetaling ved feilutbetaling	13
§ 18. Klage	14
§ 19. Ikrafttredelse	14

Innledning

Dette rundskrivet beskriver regelverket om tidligpensjon i reindriften. Rundskrivet er ment som en utdypning til forskriften for forvaltningen.

Vilkår for å motta tidligpensjon fremgår av [Forskrift av 14. juni 2010 om tidligpensjon i reindriften](#). Forskriften for søknadsåret 2022/2023 trådte i kraft 1. juli 2022.

Rundskrivet 2022/57 erstatter rundskriv 2021/25, og kommenterer reglene i forskrift om tidligpensjon i reindriften.

Oversikt over endringer

Det ble gjort følgende endringer i forskriften:

- § 2- Nytt første ledd i bestemmelsen.
- § 3- Språklig endring angående definisjon på referanseperiode.
- § 4- Nytt andre ledd- presisere at ektefeller/samboere med forskjellige siidaandeler kan oppnå tidligpensjon uavhengig av hverandre.
- § 4- Nytt fjerde ledd (tidligere tredje ledd) - presisere kravet om at ektefeller/samboere ikke kan ha mer enn 30 rein til sammen gjelder bare dersom ektefelle/samboere er medlem av samme siidaandel.

Forskrift, rundskriv og søknadsskjema er tilgjengelig på hjemmesiden til Landbruksdirektoratet.

§ 1. Formål

Tidligpensjon etter denne forskrift skal bidra til å lette generasjonsoverganger i reindriften for de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra reindrift. Ordningen skal videre stimulere til at reintallet og sysselsettingsstrukturen tilpasses næringens ressurs- og inntektsgrunnlag.

Kommentar til formål

Bestemmelsen angir formålet med velferdsordningen. Hvis det oppstår tvil ved tolkning av de andre bestemmelsene i forskriften, kan formålet brukes som relevant tolkningsmoment.

§ 2. Virkeområde

Denne forskriften gjelder ved overdragelse eller avvikling av en siidaandel. Siidaandelen som avvikles eller overdras kan enten være felles siidaandel med ektefelle/samboer, eller en siidaandel som ledes av en utøver alene.

Forskriften gjelder ikke for leder/ledere av siidaandel som har mottatt omstillingslønn, avviklingslønn eller har innløst siidaandel og mottatt innløsningsbeløp etter tidligere regler i forskrift for Reindriftens Utviklingsfond.

Kommentar til virkeområde

Ingen kommentarer.

§ 3. Definisjoner

I denne forskrift menes med

- a. *referanseperiode*: fem sammenhengende år der siste år er to år før søknadsåret,
- b. *referanseinntekt*: summen av: næringsinntekt fra reindrift og utbetalte sykepenger som er opptjent gjennom reindrift i referanseperioden, dividert på fem,
- c. *annen inntekt*: lønnsinntekt, næringsinntekt og sykepenger som ikke er opptjent gjennom reindrift, utbetalte dagpenger, uføretrygd og arbeidsavklaringspenger i referanseperioden dividert på fem,
- d. *samlet inntekt*: summen av referanseinntekt og annen inntekt,
- e. *enbrukerpensjon*: tidligpensjon som ytes leder av siidaandel,
- f. *tobrukerpensjon*: tidligpensjon som ytes leder av siidaandel og dennes ektefelle/samboer, uavhengig av om siidaandelen er registrert på en eller begge ektefellene/samboerne.

Kommentar til definisjoner

Bokstav a. referanseperiode

Referanseperiode er fem sammenhengende år, der siste år er to år tilbake i tid beregnet fra søknadsåret. For eksempel, ved søknader som mottas i 2022 er referanseperioden årene 2016–2020. Referanseperioden er i utgangspunktet absolutt. Ved forhåndssøknad før årsskiftet og fullstendig søknad etter årsskiftet, kan referanseperioden likevel endres ett år frem, jf. § 14 andre ledd.

Bokstav b. referanseinntekt

Referanseinntekt er summen av næringsinntekt fra reindrift og utbetalte sykepenger som er opptjent gjennom reindrift i referanseperioden, dividert på fem.

Bokstav c. annen inntekt

Annen inntekt er summen av lønnsinntekt, næringsinntekt og sykepenger som ikke er opptjent gjennom reindrift, utbetalte dagpenger, uførepensjon og arbeidsavklaringspenger i referanseperioden, dividert på fem.

Inntekten regnes ut tilsvarende som referanseinntekten ovenfor, bare med de inntekter som er nevnt under «*annen inntekt*». Alderspensjon skal heller ikke inngå i beregningsgrunnlaget for denne inntektsgruppen.

Bokstav d. samlet inntekt

Samlet inntekt er summen av referanseinntekt og annen inntekt.

Bokstav e. enbrukerpensjon

Enbrukerpensjon er tidligpensjon som gis leder av siidaandel. I tilfeller hvor ektefeller/samboere har hver sin siidaandel, kan hver ektefelle/samboer få innvilget enbrukerpensjon.

Bokstav f. tobrukerpensjon

Tobrukerpensjon er tidligpensjon som gis leder av siidaandel og dennes ektefelle/samboer. Tobrukerpensjon kan gis uavhengig av om siidaandelen er registrert på én eller på begge ektefellene/samboerne.

Det er ikke anledning til å søke om overgang fra enbrukerpensjon til tobrukerpensjon jf. 12 tredje ledd.

§ 4. Overdragelse og avvikling

Det er et krav for å oppnå tidligpensjon at siidaandelen er overdratt eller avviklet. Det skal foreligge skriftlig erklæring på at den/de som overdrar/avvikler ikke vil gjenoppta reindrift. Det kreves attestasjon fra statsforvalteren på at reinen er overført og eventuell dokumentasjon på at dyr er slaktet.

Dersom ektefeller/samboere er leder av hver sin siidaandel, kan de oppnå tidligpensjon uavhengig av hverandre, ved avvikling/overdragelse av sin siidaandel.

Ny eier kan ikke være overdragerens ektefelle/samboer, foreldre eller søsken.

Tidligere leder av siidaandel som har gått av med tidligpensjon kan ha inntil 20 rein i bevoktning i en siidaandel. Ektefeller/samboere, som var medlem av samme siidaandel, kan til sammen ha inntil 30 rein.

Kommentar til overdragelse og avvikling

Første ledd: krav om overdragelse/avvikling

Bestemmelsen fastsetter vilkår om at søkers siidaandel er overdratt eller avviklet. Vilkårene for overdragelse av siidaandel fremgår av reindriftsloven § 15. Vilkårene for avvikling av siidaandel fremgår av reindriftsloven § 16.

Ved søknad om tidligpensjon må søker legge ved en skriftlig erklæring om at den/de som overdrar siidaandelen ikke vil gjenoppta reindrift. Skjema for avviklingserklæring finnes på [Landbruksdirektoratets nettsider](#).

Dersom mottaker av tidligpensjon likevel gjenopptar reindriften, kan han eller hun miste retten til hele eller deler av tidligpensjon. Mottaker regnes for å ha gjenopptatt reindriften ved for eksempel å bli siidaandelsleder eller øke sitt reintall fra de 20/30 rein mottaker kan ha etter forskrift om tidligpensjon.

Ved mindre grove tilfeller, der overskridelsen er ubetydelig (for eksempel, økning fra 20 til 21-22 rein), må det foretas en individuell vurdering av hvor mye pensjon mottakeren mister.

For å kunne oppfylle kravet om å ikke eie mer enn 20/30 rein, jf. § 4 tredje ledd, må overføring eller slaktning av reinen dokumenteres ved attestasjon fra statsforvalteren. Selv om ektefellen/samboeren ikke mottar tidligpensjon, gjelder kravet om antall rein for dem.

I forskriften angis det ikke nærmere hva som må til for at søker skal kunne få den nødvendige «attestasjon fra statsforvalteren på at reinen er overført». I en klagesak fra 2017 anså LMD som en rasjonell løsning at en avtale mellom den som skal overføre rein og den som skal overta, med fastsatt dato for overføring, er tilstrekkelig dokumentasjon på tidspunktet for når reinen er overført. Avtalen kan lastes ned fra [Landbruksdirektoratets nettsider](#) og må være signert. Overføring av rein bør gjøres synlig ved klipping av reinen så snart som det driftsmessig lar seg gjøre.

Informasjonen om at reinen er slaktet kan for eksempel innhentes fra slakterrapporten som utførende slakteri sender til Landbruksdirektoratet.

Andre ledd: Uavhengig tidligpensjon

Når ektefelle/samboer er leder av forskjellige siidaandeler, trenger ikke ektefellene å redusere sin flokk dersom ektefellen/samboeren i en annen siidaandel går av med tidligpensjon.

Tredje ledd: ny siidaandelsleder

Ny siidaandelsleder kan ikke være overdragere ektefelle/samboer, foreldre eller søsken. Dette er fordi det følger av formålet at ordningen skal bidra til å lette generasjonsovergang.

Fjerde ledd: antall rein i bevoktning

Antall rein siidaandelsleder og eventuelt ektefelle/samboer kan ha i bevoktning sjekkes mot godkjent melding om reindrift. Har leder og/ ektefelle/samboer flere rein enn de maksimale tallene i § 4 tredje ledd, kan mottakeren av tidligpensjon miste retten til hele eller deler av tidligpensjonen (se kommentarer til første ledd). Ved enbrukerpensjon kan ikke mottaker av tidligpensjon ha mer enn 20 rein i eget merke. Har mottaker ektefelle/samboer, må begge redusere slik at deres samlede reintall ikke overstiger 30 rein. Dette gjelder bare dersom ektefellene/samboerne er i samme siidaandel.

§ 5. Varighet i næringen

For å utløse tidligpensjon må leder av siidaandel på overdragelses- eller avviklingstidspunktet ha hatt siidaandel selv i minst de siste 15 år.

Kommentar til varighet i næringen

Det er overdragelses- eller avviklingstidspunktet som danner fristens utgangspunkt. Dersom for eksempel overdragelsestidspunktet er 15. januar 2022, er det krav om at søker har vært siidaandelsleder sammenhengende siden 15. januar 2007. Opplysninger i melding om reindrift kan brukes for å kontrollere om vilkåret er oppfylt.

§ 6. Aldersgrense

For å ha krav på enbrukerpensjon må leder av siidaandel ha fylt 57 år. For å ha krav på tobrukerpensjon må i tillegg ektefelle/samboer ha fylt 57 år.

Retten til tidligpensjon bortfaller ved utgangen av den måned den som mottar pensjon fyller 67 år.

Kommentar til aldersgrense

Første ledd: alderskravet

Hvis søker allerede er fylt 57 år ved søknadstidspunktet, utbetales pensjonen fra og med den måneden all nødvendig dokumentasjon er innlevert reindriftsforvaltningen, og vilkårene ellers er oppfylt.

Andre ledd: bortfall av tidligpensjon

Hvis begge ektefeller/samboere har fylt 57 år, vil pensjonen utbetales til hver av partene til og med den måneden de fyller 67 år. Det vil si at selv om den ene ektefellen/samboeren har fylt 67 år, fortsetter den andre ektefellen/samboeren å motta tidligpensjon, frem til vedkommende også har fylt 67 år.

I tilfeller hvor den ene ektefelle/samboer er fylt 57 år, men den andre ektefelle/samboer ikke er fylt 57 år, er det kun den første som er berettiget tidligpensjon. Da det ikke er anledning til å søke om overgang fra enbruker- til tobrukerpensjon, jf. § 12, kan søker velge å vente slik at det kan søkes om tobrukerpensjon når begge ektefeller/samboere oppfyller alderskravet.

Når det gjelder overgang fra tobruker- til enbrukerpensjon, vises det til kommentarer til § 10.

§ 7. Referanseinntekt

Leder av siidaandel og ektefellen/samboeren må ha hatt en samlet referanseinntekt på minst 45 000 kroner.

Landbruksdirektoratet kan etter en særskilt vurdering la næringsinntekt fra fiske, fangst og annen tilleggsnæring til reindrift inngå i referanseinntekten.

Kommentar til referanseinntekt

Første ledd: minstekrav til referanseinntekt

Med «samlet referanseinntekt» menes her at det er ektefellenes totale referanseinntekt som må være minst 45 000 kroner. I referanseinntekten inngår næringsinntekt fra reindrift og sykepenger som er opptjent gjennom reindrift, jf. § 3 bokstav b.

Eksempel på utregning:

Kalenderår	2015	2016	2017	2018	2019	SUM

Næringsinntekt fra reindrift i kroner	350 000	50 000	200 000	200 000	150 000	950 000
Sykepenger opptjent gjennom reindrift i kroner	25 000		25 000			50 000

Sum sykepenger opptjent gjennom reindriften i kroner	Sum næringsinntekt fra reindrift i kroner	Sum	Referanseinntekten i kroner (SUM/5)
50 000	950 000	1 000 000	200 000

I dette eksempelet utgjør referanseinntekten 200 000 kroner, altså mer enn 45 000 kroner, og vilkåret er oppfylt.

Det er næringsinntekt som kan inngå i referanseinntekten, og ikke lønnsinntekt. Dette har blitt presisert av LMD i en klagesak gjeldende en søker som har hatt lønnsinntekter fra verv i NRL. LMD uttalte at selv om inntekter fra verv i reindriftsnæringen kan tas i betraktning i § 8 i forskrift om tilskudd til siidaandeler og reinlag, foreligger det ikke en tilsvarende adgang etter bestemmelsene om tidligpensjon. Det er heller ikke adgang til å dispensere fra bestemmelsene i forskriften om tidligpensjon.

Andre ledd: annen inntekt

Landbruksdirektoratet forstår denne bestemmelsen slik at den gir adgang til å ta næringsinntekt fra tilleggsnæring til reindriften med i beregning av referanseinntekt, slik den er definert i forskriftens § 3 bokstav b.

Landbruksdirektoratet tolker ordlyden i bestemmelsen slik at «*annen tilleggsnæring*» skal ha en saklig sammenheng med tradisjonell utøvelse av reindrift. Det må dermed være en nær og naturlig tilknytning mellom næringsinntekt fra reindrift og næringsinntekt fra annen tilleggsnæring. Slike tilleggsnæringer kan være: inntekt fra husflidsprodukter som er biprodukter av rein (duodji), sanking av bær, snarefangst, fiske i elver og ferskvann (jf. Skatte-ABC 2022 punkt 8.2). Virksomhet som turisme, matopplevelser og lignende faller dermed utenfor bestemmelsens anvendelsesområde.

I en klagesak gjeldende en siida som hadde mesteparten av sine inntekter fra reindriftsbasert reiseliv uttalte LMD at reiselivsvirksomhet ikke kan anses som «*annen tilleggsnæring*» etter § 7 andre ledd. Reiselivsvirksomhet skiller seg fra det som ellers har en nær og naturlig tilknytning til selve reindriftsutøvelsen. I henhold til formålet i § 1 gjelder ordningen for dem som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra reindrift. Det er derfor kun den ordinære reindriftsutøvelsen som skal omfattes av bestemmelsen.

§ 8. Inntektskrav for å utløse enbrukerpensjon

Referanseinntekt til leder av siidaandel må utgjøre minst 50 prosent av siidaandelslederens inntekt, eller siidaandelslederens og ektefelles/samboers samlede referanseinntekt må utgjøre minst 50 prosent av deres samlede inntekt.

Kommentar til inntektskrav for å utløse enbrukerpensjon

Med «samlet inntekt» menes summen av referanseinntekt og annen inntekt, jf. § 3 første ledd bokstav d. Dersom vilkåret ikke er oppfylt må søknaden avslås. Det er ingen bestemmelse i forskriften som åpner for dispensasjon fra vilkårene.

Eksempel på utregning for siidaandelsleder:

	2015	2016	2017	2018	2019	SUM
Næringsinntekt fra reindrift i kroner	350 000	50 000	200 000	200 000	150 000	950 000
Sykepenger opptjent gjennom reindrift i kroner	25 000		25 000			50 000
Inntekt utenfor reindriften i kroner (inkl. sykepenger opptjent utenfor reindrift m.m.)	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	500 000

Sum sykepenger opptjent gjennom reindriften i kroner	Sum næringsinntekt fra reindrift i kroner	Sum	Referanseinntekten i kroner (SUM/5)
50 000	950 000	1 000 000	200 000

Referanseinntekten i kroner	Annen inntekt i kroner (SUM inntekt utenfor reindrift/5)	Samlet inntekt i kroner (SUM)
200 000	100 000 (500 000/5)	300 000

Samlet inntekt er 300 000 kroner, hvorav 50 prosent er 150 000 kroner. Referanseinntekten må derfor utgjøre minst 150 000 kroner i dette tilfellet. Referanseinntekten utgjør 200 000 kroner.

Slik det følger av utregningen utgjør referanseinntekten mer enn 50 prosent av samlet inntekt, og vilkåret er oppfylt.

§ 9. Tilleggskrav for å utløse tobrukerpensjon

Ektefelle/samboer må ha mindre enn kr 80 000 i annen inntekt, og siidaandelslederens og ektefelles/samboers samlede referanseinntekt må utgjøre minst 50 prosent av deres samlede inntekt.

Kommentar til tilleggskrav for å utløse tobrukerpensjon

Bestemmelsen oppstiller tilleggskrav til ektefelle/samboer for å kunne innvilge tobrukerpensjon. For presisering av kravet til samlet inntekt vises til kommentarer til § 8. Kravene må være oppfylt på søknadstidspunktet.

§ 10. Deling av tobrukerpensjon

Tobrukerpensjon deles likt mellom tidligere leder av siidaandel og ektefelle/samboer. Samme fordeling opprettholdes ved opphør av ekteskap/samboerskap.

Dersom tidligere leder av siidaandel eller ektefelle/samboer som mottar tobrukerpensjon dør i tidligpensjonsperioden, går gjenlevende part over på enbrukerpensjon.

Kommentar til deling av tobrukerpensjon

Første ledd

Ingen kommentarer.

Andre ledd

I tilfelle hvor ektefeller/samboere har fått innvilget tobrukerpensjon og den ene ektefelle/samboer dør, går gjenlevende part over på enbrukerpensjon. Den gjenlevende ektefelle trenger ikke å søke på nytt, men må gi beskjed om at ektefellen/samboeren er død.

Satsen vil være satsen for enbrukerpensjon.

§ 11. Samordning og avkortning

Det ytes ikke tidligpensjon etter denne forskrift for tidsrom det ytes uføretrygd, arbeidsavklaringspenger eller gjenlevendepensjon fra folketrygden.

Utbetaling av tidligpensjon skal ikke overstige tidligere siidaandelsleders og eventuelt ektefelles/samboers samlede referanseinntekt.

Kommentar til samordning og avkortning

Det følger forutsetningsvis av ordningen at den som mottar tidligpensjon ikke kan ha næringsinntekt fra reindrift fordi tidligpensjonen skal delvis erstatte inntekten fra reindriften. Dette gjelder likevel ikke hvis mottaker av tidligpensjon har næringsinntekt fra de 20, evt. 30 reinene som han eller hun kan ha etter § 4 tredje ledd. Reindriftsutøvere kan derfor fortsette å føre opp inntekter i næringsoppgaven. Det bør likevel føres en kontroll på om de har slaktet mer enn 20/30 rein.

Tidligpensjonsordningen er ikke til hinder for at den som mottar tidligpensjon kan ha «*annen inntekt*». Størrelsen på andre inntekter enn næringsinntekt fra reindrift har ingen betydning for størrelsen på tidligpensjonen. Hver av ektefellene kan ha ubegrenset lønnsinntekt eller inntekt fra annen næringsvirksomhet i tillegg til tidligpensjonen.

Første ledd: trygder, pensjoner m.m.

Tidligpensjonsmottaker kan motta avtalefestet pensjon (AFP) fra folketrygden samtidig med tidligpensjon. Ved søknad og beregning av tidligpensjon skal AFP ikke inngå i annen inntekt.

Dersom søkeren får trygdeytelser fra folketrygden som er nevnt i § 11 første ledd, kan Landbruksdirektoratet etter forskriften § 14 gi et foreløpig tilsagn på en forhåndssøknad. Slikt tilsagn er gyldig i 12 måneder. Søknad om tidligpensjon kan imidlertid innvilges først når søker dokumenterer å ha sagt fra seg disse trygdeytelsene. Det er ikke mulig å tilbakebetale allerede mottatt uføretrygd eller gjenlevendepensjon fra folketrygden for å få innvilget tidligpensjon fra et tidligere tidspunkt.

Dersom mottaker av tidligpensjon mottar uføretrygd, arbeidsavklaringspenger eller gjenlevendepensjon fra folketrygden i samme periode de mottar tidligpensjon etter denne forskriften, kan tidligpensjonsmottakeren miste retten til hele eller deler av tidligpensjonen.

Ved enbrukerpensjon kan ektefelle/samboer motta alle typer trygdeytelser samtidig som søker mottar tidligpensjon.

Andre ledd: utbetaling av pensjon

Årlig innvilget tidligpensjon skal ikke overstige samlet referanseinntekt. Ved tobrukerpensjon må ektefellene/samboerne ha en samlet referanseinntekt på 240 000 kroner eller mer for å oppnå maksimal pensjon for tobruker. For enbrukerpensjon er maksbeløpet for 150 000 kroner, jf. § 15.

Dersom referanseinntekten er mer enn 45 000 kroner, men mindre enn 150 000/240 000 kroner, er den årlige utbetalingen lik referanseinntekten til søker.

§ 12. Innsending og behandling av søknader

Søknaden skal skrives på skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet og underskrives av tidligere leder av siidaandel og eventuelt ektefelle/samboer. Søknaden sendes til statsforvalteren.

Søker er ansvarlig for at søknaden er fullstendig og korrekt utfylt. Statsforvalteren kontrollerer at søknaden er rett utfylt, at all nødvendig dokumentasjon følger vedlagt og gir om nødvendig uttalelse i saken. Statsforvalteren sender søknaden med vedlegg til Landbruksdirektoratet som avgjør søknaden.

I tidligpensjonsperioden er det ikke anledning til å søke overgang fra enbruker- til tobrukerpensjon.

Kommentar til innsending og behandling av søknader

Første ledd: søknadsskjema

Søknaden skal skrives på skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Søker skal legge ved:

- skatteoppgjør eller utskrift av grunnlag for skatt for de fem skattleggingsperiodene som inngår i referanseperioden (se merknadene til § 3 overfor)
- næringsoppgave for referanseperioden
- skriftlig erklæring på at søker ikke vil gjenoppta reindrift
- attestasjon fra statsforvalteren på at rein er overført
- dokumentasjon på at rein er slaktet
- eventuelt avtale om overføring til ny/annen siidaandelsleder.

Søknaden sendes til statsforvalteren som foretar kontroll av søknaden før den oversendes Landbruksdirektoratet for behandling.

Andre ledd: søkers ansvar og statsforvalterenes kontroll av søknaden

Statsforvalteren kontrollerer opplysningene i søknaden før søknaden sendes videre til Landbruksdirektoratet for behandling. For eksempel, skal statsforvalteren kontrollere at beløp som er oppgitt i søknadsskjemaet stemmer med opplysninger i ligningen, at alle bokser som krever avkrysning er utfylt, at reinen er slaktet og siidaandelen er bekreftet overført, at søker har hatt siidaandel i 15 år osv.

Etter å ha kontrollert søknaden, skal statsforvalteren videresende søknad med vedlegg til Landbruksdirektoratet for behandling.

Statsforvalteren har et selvstendig ansvar for å veilede søker, jf. forvaltningsloven § 11. LMD har i en klagesak uttalt at det er vanskelig å slå fast med sikkerhet om søker har fått tilstrekkelig informasjon og veiledning, og at den usikkerhet må komme klageren til gode.

Statsforvalteren har ansvar for å kontrollere at samtlige vilkår er oppfylt. Statsforvalteren skal derfor kontrollere om siidaandelen er overdratt/avviklet, om reinen er slaktet ned til det antall som er nevnt i § 4 fjerde ledd, om søker har hatt siidaandel i 15 år, om søkers alder er i samsvar med kravene i § 6 og om kravene til referanseinntekt og annen inntekt i §§ 8 og 9 er oppfylt.

Det er særlig viktig å kontrollere at opplysninger om inntekt i referanseperioden er spesifisert, og at disse oppfylder vilkårene. Søknaden må inneholde kopi av grunnlag for skatt for hvert av de fem årene i referanseperioden, og direktoratet må kontrollere at tallene i søknaden stemmer overens med tallene i grunnlaget for skatt.

Tredje ledd: Overgang fra enbruker- til tobrukerpensjon

Bestemmelsen at ektefelle/samboer ikke kan søke om tidligpensjon ved en senere anledning dersom søker får innvilget tidligpensjon. Dette gjelder selv om ektefellene/samboerne har felles siidaandel. Statsforvalteren bør derfor veilede både søker og ektefelle/samboer om denne begrensingen før søknaden sendes Landbruksdirektoratet. Statsforvalteren skal be begge ektefelle/samboer signere søknaden av denne grunn.

§ 13. Beregning og utbetaling av tidligpensjon

Tidligpensjon beregnes fra og med den måned kravene i ordningen er oppfylt og søknaden med all nødvendig dokumentasjon har kommet statsforvalteren i hende.

Tidligpensjon utbetales månedlig. Det er ikke anledning til å overdra krav på tidligpensjon til eie eller pant.

Beregnet beløp mindre enn 500 kroner per kvartal blir ikke utbetalt

Kommentar til beregning og utbetaling av tidligpensjon

Første ledd: oppstartstidspunkt

I en klagesak har LMD tatt stilling til spørsmålet om oppstartstidspunkt. Spørsmålet i saken var hvilket tidspunkt alle vilkårene for tidligpensjon kunne sies å være oppfylt. Departementet legger til grunn at en avtale mellom søker og en annen reieneier om overføring

av siidaandelen, med fastsatt dato for overføring, kan være tilstrekkelig dokumentasjon på tidspunkt for når reinen er overført. Dette må likevel sendes til, og kontrolleres, av statsforvalteren, jf. § 12 andre ledd. Videre følger det i saken at reinen ble klipset for å synliggjøre overføringen. Dette må også være et krav. Se også kommentarer til § 4.

Tidligpensjonen er ikke pensjonsgivende inntekt. Det blir trukket skatt, og det betales trygdeavgift med lav sats. Muligheten for å ha inntekt i tillegg til tidligpensjonen sikrer at mottakeren kan opparbeide pensjonspoeng i tidligpensjonsperioden.

Andre ledd

Ingen kommentarer.

Tredje ledd

Ingen kommentarer.

§ 14. Forhåndstilsagn

Siidaandelsleder og ektefelle/samboer kan kreve å få et foreløpig tilsagn på om de er berettiget til tidligpensjon. Forhåndstilsagnet er gyldig i tolv måneder fra det er kommet frem til søker. Søker trenger ikke å sende inn en ny søknad dersom forhåndstilsagn innvilges og alle vilkår oppfylles i løpet av tolv månedersperioden forhåndstilsagnet gjelder for.

Dersom det i løpet av tolv månedersperioden kommer et nytt fastsettingsår i beregningen, kan søker velge om han/hun ønsker å ta dette året med i beregningen, eller om han/hun ønsker å beholde perioden fra opprinnelig søknad.

Kommentar til forhåndstilsagn

Første ledd: foreløpig tilsagn

Siidaandelsleder og ektefelle/samboer kan kreve å få et foreløpig tilsagn på om de er berettiget til tidligpensjon. Hensikten med ordningen med forhåndstilsagn er at søker kan foreta nødvendige tiltak til at tidligpensjon vil bli innvilget.

Ved å benytte seg av forhåndstilsagn vil søker få en avklaring på om han oppfyller vilkårene for tidligpensjon før søker eventuelt avviker eller overfører siidaandelen.

Søker trenger ikke å sende inn en ny søknad dersom forhåndstilsagn innvilges og alle vilkår oppfylles i løpet av tolv månedersperioden som forhåndstilsagnet gjelder for. Dette er for å gjøre det lettere for søker og lette forvaltningens saksbehandling.

Andre ledd: fastsettingsår

Det kan forekomme tilfeller der forhåndstilsagnet er gitt i kalenderåret før vilkårene oppfylles. Hvilken referanseperiode som skal legges til grunn når det fattes vedtak om tidligpensjon kan søker selv velge. På denne måten kan den gunstigste perioden for søker legges til grunn for beregningen av tidligpensjon.

§ 15. Satser

Satser for enbruker- og tobrukerpensjon blir fastsatt av Stortinget etter forslag i de årlige proposisjoner om reindriftsoppgjøret, og er henholdsvis 150 000 kroner for enbrukerpensjon og 240 000 kroner for tobrukerpensjon.

Kommentar til satser

Ingen kommentarer.

§ 16. Kontroll

Statsforvalteren eller den Landbruksdirektoratet gir myndighet skal føre kontroll med at utbetaling av tidligpensjon er i samsvar med denne forskriften.

Søker er forpliktet til å gi nødvendige opplysninger og dokumentasjon og til å godta de kontrolltiltak som iverksettes.

Kommentar til kontroll

Første ledd: kontroll

Kontroll som er hjemlet i forskriften kan for eksempel være å sjekke slaktedata og melding om reindrift for å kontrollere at reintallet mottaker av tidligpensjon har i bevoktning ikke overstiger 20/30. Slik kontroll kan foretas både før utbetaling av tidligpensjon for første gang, og ved senere år.

Andre ledd: opplysningsplikt

Det er ikke hjemmel i forskriften til å fremtvinge oppfyllelse av opplysningsplikten. Hvis hjemmel til å kreve opplysninger brukes, må det vurderes hvorvidt forholdet omfattes av forvaltningsloven § 14. Etter den sistnevnte bestemmelsen har forvaltningsorganet plikt til å oppgi hjemmel for pålegget om å gi opplysninger, og parten får adgang til å klage over pålegget hvis parten mener at det ikke eksisterer en plikt eller lovlig adgang til å gi opplysningene. Parten må gjøres kjent med klageadgangen i forbindelse med pålegget. Klage over slik pålegg kan også være muntlig, så lenge den fremsettes innen tre dager fra pålegget er mottatt.

§ 17. Etterbetaling og tilbakebetaling ved feilutbetaling

Den som mottar tidligpensjon, plikter å underrette statsforvalteren om endringer i forhold som kan være avgjørende for om vedkommende fortsatt har rett til tidligpensjon eller for størrelsen på ytelsen.

Dersom en tidligere leder av siidaandel/ektefelle eller samboer har mottatt tidligpensjon i strid med aktsom god tro, kan beløpet kreves tilbakebetalt, eventuelt trekkes i fremtidige utbetalinger. Tidligpensjon kan også kreves tilbakebetalt, eventuelt trekkes i fremtidige utbetalinger, når tidligere leder av siidaandel/ektefelle eller samboer eller noen som har handlet på dennes vegne, i strid med aktsom god tro har gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger. Det samme gjelder dersom utbetalingen skyldes feil fra forvaltningens side, og mottakeren burde ha forstått dette.

Kommentar til etterbetaling og tilbakebetaling ved feilutbetaling

Første ledd: underrettelse av endringer

Relevante forhold i denne sammenhengen er om vedkommende har næringsinntekt fra reindrift utover næringsinntekt fra de 20/30 rein som vedkommende har rett til å ha i bevoktning, eller om søker får arbeidsavklaringspenger, uføretrygd eller ytelser til gjenlevendepensjon, jf. § 11.

Andre ledd: tilbakebetaling

Vilkåret «aktsom god tro» er et innarbeidet juridisk begrep. Vurderingen er en objektiv vurdering. Vurderingstemaet her er om tilskuddsmottaker kjente eller burde kjenne til at utbetalingen av tilskuddet var urettmessig, det vil si at tilskuddsmottaker ikke hadde krav på utbetalingen.

Bestemmelsen er en «kan»-bestemmelse, som betyr at det er opp til forvaltningens frie skjønn om beløpet skal kreves tilbakebetalt. Momenter i vurderingen er blant annet hvor stort beløpet er, om personen har innrettet seg, hvor lang tid det er gått fra forholdet ble oppdaget til det er fulgt opp og hvor lang tid det er gått siden utbetalingen ble gjort.

Hensynet til korrekt oppgjør og forsvarlig forvaltning av offentlige midler vil som regel har større vekt enn hensynet til at mottakeren har innrettet seg.

§ 18. Klage

Vedtak som er truffet i medhold av forskriften kan påklages til Landbruks- og matdepartementet etter forvaltningsloven.

Kommentar til klage

Klage sendes til Landbruksdirektoratet. Landbruksdirektoratet behandler klagen etter reglene i forvaltningsloven. Dersom Landbruksdirektoratet ikke omgjør sitt eget vedtak sendes klagen til Landbruks- og matdepartementet for endelig behandling. I vedtak om tidligpensjon skal det opplyses om klageadgang, klagefrist og adresse hvor klagen kan sendes.

§ 19. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft 1. juli 2010. Samtidig oppheves forskrift 17. juni 2009 nr. 662 om tidligpensjon i reindriften.

Kommentar til ikrafttredelse

Ingen kommentar